

Рівненський державний гуманітарний університет
художньо-педагогічний факультет
кафедра образотворчого та декоративно-прикладного
мистецтва імені Степана Шевчука

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 14
ТЕХНОЛОГІЯ І МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО (художнє дерево)

Спеціальність **В3 Декоративне мистецтво та ремесла**

Освітня програма **«Декоративне мистецтво»**

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни **Технологія і матеріалознавство (художнє дерево) (ОК13)** для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «**Декоративне мистецтво**»

Мова навчання - українська.

Розробник: Олександр Сташук, професор кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука

Протокол № 8 від 25 вересня 2025 року

Завідувач кафедри _____ (доц. Олена ВЛАСЮК)
(підпис)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією художньо-педагогічного факультету

Протокол № 8 від 29 вересня 2025 року

Голова навчально-методичної комісії _____ (доц. Олена ВЛАСЮК)
(підпис) (прізвище та ініціали)

РДГУ, 2024 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Цикл професійної та практичної підготовки Обов'язкові дисципліни	
Модулів – 2	Спеціальність: В3 Декоративне мистецтво та ремесла	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 4	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		6 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		34 год.	20 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	92 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	
Вид контролю:			
Залік – 1 семестр			
Примітка: дисципліна «Технологія і матеріалознавство» вивчається паралельно з дисциплінами «Рисунок», «Живопис», «Пластика», «Кольорознавство», «Основи композиції», «Історія декоративного мистецтва».			

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Технологія і матеріалознавство» є формування цілісного уявлення, базових теоретичних знань і практичних навичок про технологічні варіанти та послідовність виконання й декорування виробів у техніці художнього різьблення по дереву, також використання й застосування необхідного інструментарію та матеріалів для створення мистецького продукту декоративно-прикладного мистецтва.

Основні завдання навчальної дисципліни наступні:

✓ засвоєння теоретичних знань та практичних навичок з мистецтва геометричного різьблення як одного із основних в художньому дереві, необхідних для здобуття кваліфікації бакалавра образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації;

✓ практичне засвоєння поетапності та технологій виконання експериментальних творчих завдань декоративно-прикладного мистецтва (на основі художнього дерева);

✓ засвоєння напрямів розвитку культурно-мистецьких процесів, здатності практично застосовувати творчі знання та уміння, розвиток креативного мислення.

Очікувані результати навчання

Дисципліна «Технологія і матеріалознавство» забезпечує набуття студентами таких компетентностей. **Загальні:**

ЗК 06. Здатність застосовувати базові знання та навички у практичній діяльності.

ЗК 07. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 09. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові:

ФК 01. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

ФК 05. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

ФК 06. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Програмні результати навчання

ПР 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПР 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПР 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПР 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Особливості геометричного різьблення.

Лекція №1. (3 год.). Історія розвитку геометричного різьблення. Основні види та елементи геометричного різьблення. Матеріали, інструменти та технологія виконання геометричного різьблення по дереву.

Лабораторне заняття №1. Виконання практичних вправ в матеріалі; прості орнаментальні ряди; ускладнені орнаментальні ряди; «саяво»; виконання орнаментальної композиції на основі геометричного різьблення (8 год.).

Лабораторне заняття №2. Виконання простого побутового виробу з декоруванням геометричним різьбленням (10 год.).

Змістовий модуль 2.

Мистецтво художнього різьблення по дереву.

Лекція 2. (3 год.). Регіональні особливості художнього різьблення по дереву. Визначні майстри художнього різьблення по дереву. Послідовність виконання твору декоративно-прикладного мистецтва з дерева на площині, в об'ємі. Прийоми стилізації, узагальнення.

Лабораторне заняття №3. Асоціативна декоративна композиція на основі деревини; використання різних матеріалів в одній роботі декоративно-прикладного спрямування (6 год.).

Лабораторне заняття №4. Мистецький виріб декоративно-прикладного мистецтва в матеріалі дерево; досягнення цілісності та образності в творі; технології завершальних етапів роботи (декорування, шліфування, полірування тощо) (10 год.).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	с.р.	л		п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Особливості геометричного різьблення.												
Лекція 1. Історія розвитку геометричного різьблення. Основні види та елементи геометричного різьблення. Матеріали, інструменти та технологія виконання геометричного різьблення по дереву.		2						2				
Лабораторне заняття 1. Виконання практичних вправ в матеріалі; прості орнаментальні ряди; ускладнені орнаментальні ряди; «саяво»; виконання орнаментальної композиції на основі геометричного різьблення	26			6	20	26				2		24
Лабораторне заняття №2. Виконання простого побутового виробу з декоруванням геометричним різьбленням.	30			10	20	30				4		26

Разом за зміст. модулем 1	58	2	16	40	58	2		6		50	
Змістовий модуль 2.											
Мистецтво художнього різьблення по дереву.											
Лекція 2. Регіональні особливості художнього різьблення по дереву. Визначні майстри художнього різьблення по дереву. Послідовність виконання твору декоративно-прикладного мистецтва з дерева на площині, в об'ємі. Прийоми стилізації, узагальнення.		4					4				
Лабораторне заняття №3. Асоціативна декоративна композиція на основі деревини; використання різних матеріалів в одній роботі декоративно-прикладного спрямування	28		6	22	28			2		26	
Лабораторне заняття №4. Мистецький виріб декоративно-прикладного мистецтва в матеріалі дерево; досягнення цілісності та образності в творі; технології завершальних етапів роботи (декорування, шліфування, полірування тощо)	30		8	22	30			4		26	
Разом за зміст. модулем 2	62	4	14	44	62	4		6		52	
Усього годин	120	6	34	80	120	6		34		80	

Теми лабораторних занять

№ /п	Назва теми	Кількість годин
1	Лабораторне заняття №1. Виконання практичних вправ в матеріалі; прості орнаментальні ряди; ускладнені орнаментальні ряди; «ссяво»; виконання орнаментальної композиції на основі геометричного різьблення	8
2	Лабораторне заняття №2. Виконання простого побутового виробу з декоруванням геометричним різьбленням	10
3	Лабораторне заняття №3. Асоціативна декоративна композиція на основі деревини; використання різних матеріалів в одній роботі декоративно-прикладного спрямування	6
4	Лабораторне заняття №4. Мистецький виріб декоративно-прикладного мистецтва в матеріалі дерево; досягнення цілісності та образності в творі; технології завершальних етапів роботи (декорування, шліфування, полірування тощо)	10
	Разом	34

Самостійна робота

№ /п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійна робота №1. Геометричне різьблення: практичні вправи.	18
2	Самостійна робота №2. Абстрактна композиція з дерев'яних брусків.	22
3	Самостійна робота №3. Практична робота з деревом: інтарсія, виточування, зрізання, прорізне різьблення та інші види.	20
4	Самостійна робота №4. Рельєфне різьблення: творче завдання в техніці рельєфного різьблення	20
	Разом	80

Методи навчання

- МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
МН2 – практичний метод (лабораторні та практичні заняття);
МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);
МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань).

Методи оцінювання

- МО2 – усне або письмове опитування;
МО4 – тестування;
МО5 – командні проекти;
МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;
МО9 – захист лабораторних і практичних робіт;
МО10 – залік.

Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів можуть бути:

- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- завдання на лабораторному обладнанні, реальних об'єктах;
- інші види.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно	Високий (творчий)	відмінно	зараховано

			здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності			
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	зараховано
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та

самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ та оцінка за екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для заліку

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2			
Лаб.1	Лаб.2	Лаб.3	Лаб.4	
25	25	25	25	100

Методичне забезпечення

- навчальне обладнання, схеми, таблиці, архівна колекція виконаних навчальних та творчих завдань кафедри;
- методичні рекомендації з художнього різьблення по дереву;
- допоміжна література, репродукції мистецьких робіт;
- тематика і зміст лабораторних робіт;
- завдання до самостійної роботи.

Питання до підсумкового контролю

1. Класифікація деревини як матеріалу для художнього різьблення.
2. Порівняльна характеристика м'яких та твердих порід дерева.
3. Основні інструменти, які використовуються в художньому різьбленні.
4. Надати характеристику основним видам різьби по дереву (геометричне, рельєфне, контурне, прорізне, об'ємне).
5. Основні технологічні операції, які використовуються в художньому різьбленні.
6. Послідовність виконання основних етапів роботи з деревом.
7. Загальна характеристика та види геометричного різьблення.
8. Загальна характеристика та види рельєфного різьблення.
9. Особливості та специфіка прорізного різьблення.
10. Особливості та види об'ємного різьблення.
11. Дати визначення терміну «різьба по дереву», розкрити історію походження і розвитку.
12. Визначні українські майстри з художнього дерева.
13. Проаналізувати технологічні особливості окремих видів різьблення.
14. Технологія виконання глибокого рельєфного різьблення.
15. Сучасний стан художнього дерева в Україні.
16. Послідовність виконання виробу декоративно-прикладного мистецтва технікою «художнє різьблення».
17. Основні матеріали та обладнання для художнього різьблення.
18. Визначні майстри художнього різьблення по дереву.
19. Розповісти про специфіку роботи з природними матеріалами.
20. Методика створення виробів з природних матеріалів на основі дерева.

Рекомендована література

1. Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посібник. Львів: Світ, 1992. 272 с.
2. Білан М., Стельмащук Г. Український стрій. Львів: Фенікс, 2000. 328 с.

3. Бойчук В.М. Різьблення деревини (історія, методика, практика): Монографія / В.М.Бойчук.Вінницький державний пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця: Данилюк В.Г., 2011. – 315 с.: рис., табл.
4. Войтович І.Г. Основи технології виробів з деревини: підруч. Для студ. спец. «Деревооброблювальні технології» / І.Г.Войтович. – Львів: Національний лісотехнічний ун-т України. 2010. – 304 с. : рис., табл.
5. Ганжа П. Таємниці українського рукомесла. К.: Мистецтво, 1996. 192 с.
6. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник / Я.Запаско (керівник авторського колективу). У 2 т. Львів: Афіша, 2000. Т. 1. 364 с.
7. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник / Я.Запаско (керівник авторського колективу). У 2 т. Львів: Афіша, 2000. Т. 2. 400 с.
8. Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках “великого стилю”. К.: Либідь, 2005. 280 с.
9. Лащук Ю. Народне мистецтво українського Полісся. Львів: Каменяр, 1992. 134 с.
10. Михайленко В., Яковлев М. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення). К.: Каравела, 2004. 304 с.
11. Подолянчук С. Змістове наповнення та особливості вивчення матеріалознавства під час підготовки бакалаврів декоративного мистецтва. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2020. Вип. 93. С. 111-116.
12. Пасічний А. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 216 с.
13. Столярчук Б. Митці Рівненщини. Енциклопедичний довідник. Рівне: Ліста, 1997. 366 с.
14. Тимофеева Л.А., Комарова Г.Л. Матеріалознавство та технологія конструкційних матеріалів: Конспект лекцій. – Харків: УкрДАЗТ, 2013. – Ч. 1. 67 с.
15. Художники Рівненщини. Альманах / Редактор-упорядник Б.Столярчук. Рівне: Видавець О.Зень, ВАТ “Рівненська друкарня”, 2008. 100 с.
16. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ - середини ХХ ст. Структурування, методологія, художні позиції. Львів: Українські технології, 2005. 528 с.
17. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.

Інформаційні (інтернет) ресурси

Наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету.

Сайт бібліотеки <https://library.rshu.edu.ua/>

Рівненська обласна бібліотека для молоді. Сайт бібліотеки

<https://ulibrv.com.ua/>

Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека. Сайт бібліотеки

<http://libr.rv.ua/>